

SUBIECTUL I - Rolurile stilistice ale modurilor / timpurilor verbale

INDICATIVUL

- imprimă un caracter obiectiv acțiunilor, stărilor pe care le exprimă;
- intră în opoziție cu conjunctivul, făcându-se astfel distincția dintre real și ireal, dintre cert și posibil.

IMPERATIVUL

- comunicare directă;
- exprimă dorința sau voința emițătorului de a determina o acțiune ori de a o împiedica;
- exprimă atitudini și trăiri subiective printr-un dublu sistem de semnale verbale și paraverbale;
- marcă textuală a stilului indirect - rol de teatralizare, de dinamizare a discursului personajelor;
- alături de substantive sau adjective în vocativ reprezintă un indice al oralității stilului;
- prezența lui în textul liric semnalează discursul dialogic sau monologul adresat care poate lua forma invocației retorice.

CONJUNCTIVUL

- exprimă o acțiune posibilă, realizabilă, probabilă;
- arată atitudinea emițătorului față de acțiunea, starea, trăirea enunțată: incertitudine, ezitare, aproximație, dorință, protest, indignare;
- substituie imperativul – rol de accentuare a subiectivității;
- în textul liric, reprezintă deseori marca textuală a unui plan al imaginarului având rolul de a semnaliza trecerea de la dimensiunea reală la cea ideală.

CONDIȚIONAL – OPTATIVUL

- la timpul perfect acțiunea este ireală;
- înlocuiește conjunctivul în enunțuri interogative sau exclamative;
- valoarea expresivă este aceea de a accentua tonalitatea subiectivă – uimirea, indignarea;
- în textul liric exprimă o situație ipotetică, o experiență lirică imaginată.

INFINITIVUL

- infinitivul perfect îndeplinește funcția stilistică de marcă a narativității prin instituirea unei succesiuni temporale.

GERUNZIUL

- dinamizare;
- acțiunea e în desfășurare;
- creează imagini dinamice;
- reliefează percepția subiectivă (acțiune ipotetică, probabilă, incertă, presupusă, bănuită, dorită: "Și poate și acum a mai fi trăind dacă n-a fi murit").

PARTICIPIUL

- comportament dublu : adjectival și verbal (funcții stilistice celor două clase morfologice);
- verbal – inversiuni topice;
- adjectival – epitet, metaforă.

SUPINUL

- exprimă acțiunea, procesul sau starea văzute cu potențialitate;
- poate deveni epitet al verbului sau al substantivului ori capătă valoare metaforică;
- cu valoare de imperativ oferă enunțului un ton impersonal devenind un indice textual al stilului oficial ("De trimis...! De înmănat directorului!")
-

Valori stilistice ale timpurilor verbale

PREZENTUL

- presupune o acțiune continuă, fără perspectiva încheierii;
- trasează axa temporală a desfășurării acțiunii până la infinit;
- imprimă un ritm vioi acțiunii și o dinamizează;
- dă impresia că acțiunea se desfășoară sub ochii receptorului, creând impresia de autenticitate și exactitate;

- are puterea de a reînvia faptele trăite de narator;
- prezentul liric exprimă intensitatea trăirii într-o durată concentrată, valorizează clipa prezentului, în contrast cu trecutul sau cu viitorul;

IMPERFECTUL

- timpul propriu literaturii de amintiri, al aceluia care înfățișează o succesiune de evenimente ale trecutului;
- arată o acțiune neterminată în trecut, simultaneitatea, permanența;
- exprimă durata acțiunii, a trecerii timpului, a insistenței;
- este un timp al narativității subiective, evocatoare;
- poate deschide o perspectivă dinspre trecut spre viitor;
  - prelungeste durata acțiunii pe axa temporală la infinit;
  - imperfectul narativ/ evocativ – timpul narațiunii este prelungit spre timpul istorisirii; instituie o perspectivă subiectivă;
  - imperfectul descriptiv conferă descrierii un caracter dinamic în opoziție cu decupajul static determinat de utilizarea prezentului;

PERFECTUL SIMPLU

NARATIV :

- situează evenimentul într-un trecut recent;
- arată caracterul punctual al acțiunii;
- reliefează derularea rapidă a evenimentelor ori valoarea momentană a unei stări;
- situarea în finalul textului în care predomină alt timp (impf. sau prez.) produce o schimbare de ritm narativ având rolul de accelerare bruscă a relatării;
- este un timp specific scrierilor istorice;
- sensibilizează desfășurarea, succesiunea acțiunilor;

DESCRIPTIV :

- presupune o deviere expresivă de la caracterul prin excelență narativ al acțiunii;
- oferă vivacitate imaginilor.

PERFECTUL COMPUS

- înscrie evenimentele narate într-o durată trecută;
- poate avea rol de evocare, marcat de indicii subiectivității;
- delimitează planul naratorului de planul personajelor;
- folosit în finalul textului în contrast cu alte timpuri poate avea rol rezumativ;
- poate da impresia că apropie acțiunea de momentul vorbirii, ceea ce mărește emoția;
- creează impresia unei afectivități mai puternice, mai pronunțate;
- prin înlănțuirea verbelor la pf. compus se creează iluzia unei derulări cinematografice, rapide, dinamice, fără oprire;
- evidențiază alternarea planurilor real cu cel al dorinței; se creează impresia unui joc al destinului.

VIITORUL

- formele culte, literare sugerează siguranța sau o condiționare a intenției;
- este timpul perspectivei;
- lărgeste orizontul în plan spațial și temporal;
- sunt expresive îndeosebi formele populare, familiare care sugerează oralitatea;
- arată durata ideală, a creației, a artei;
- artistic, aceste verbe încheie o experiență de cunoaștere, cea a timpului trăit, iar cu ele se începe o nouă aventură cognitivă, aceea a unui timp al ficțiunii artistice.